

Bestedingsvoorstel: Combi buitenlandse handel en ontwikkelingssamenwerking
Onderbouwing doeltreffendheid, doelmatigheid en evaluatie (CW 3.1)

1. Doel(en)

Achtergrond

- Nederland levert met deze intensivering van de inzet op beleidsartikel 1 een betekenisvolle bijdrage aan duurzame ontwikkeling, handel en investeringen, via private sector ontwikkeling, met aandacht voor de prioriteiten zoals deze zijn benoemd in de beleidsnota BHOS van dit kabinet en in [de beleidstheorie](#), gegeven de lessen uit de recente [beleidsdoorlichting artikel 1 van de BHOS-begroting](#).
- Dit dient de drie doelen van artikel 1:
 - Verminderen armoede en maatschappelijke ongelijkheid.
 - Bevorderen duurzame en inclusieve economische ontwikkeling wereldwijd.
 - Versterken internationaal verdienvermogen voor de Nederlandse economie.

Met het onderliggende bestedingsvoorstel voor de periode 2023-2027 beoogt BHOS de volgende concrete beleidsdoelen te bereiken:

1. Impact op verduurzaming en digitalisering door publiek-private samenwerking in combi-landen

In 14 ontwikkelingslanden wordt het Nederlandse bedrijfsleven actief meegenomen als partner in ontwikkeling, waarmee we bijdragen aan private sectorontwikkeling, in het bijzonder de twee transitie naar digitalisering en vergroening, en daarmee ook aan het verdienvermogen van Nederland.

2. Vergroening financieringsinstrumenten

Met Nederlandse kennis en kunde wordt gewerkt aan innovatieve oplossingen voor verduurzamingsvraagstukken met als specifiek doel het verminderen van het tekort aan investeringsklare projecten en het creëren van werkgelegenheid.

3. Handelscoherentie

We werken aan een ruimhartig Algemeen Preferentieel Stelsel, het verduurzamen van mondiale handelsketens en IMVO-wetgeving, en het versterken en verduurzamen van de interne markt in Afrika, met het oog op duurzame economische groei en banen.

4. Innovatieve financiering

We dragen bij aan het mobiliseren van private financiering op schaal om het financieringsgat voor SDG's, klimaatmitigatie en -adaptatie te helpen dichten. Deze financiering is gericht op innovaties om de financiële markten beter te laten werken voor dit doel.

Deze doelstellingen worden op jaarbasis specifiek gemeten en gerapporteerd:

- Jaarlijks rapporteert de Minister voor BHOS over de Nederlandse bijdrage aan BHOS in het BHOS-jaarverslag en in het HGIS-jaarverslag.
- In de jaarlijkse rapportage ontwikkelingssamenwerking rapporteert de Minister op specifieke indicatoren conform het resultatenkader Private sector ontwikkeling.
- De indicatoren betreffen het aantal ondersteunde directe banen en het aantal ondersteunde bedrijfsplannen voor investering, handel of dienstverlening. De streefwaarden voor beide indicatoren zijn met deze intensivering verhoogd.

2. Beleidsinstrument(en) **1 Combi-landen**

Er worden extra middelen ter beschikking gesteld bij RVO voor alle 14 combi-landen. De inzet van deze middelen leveren resultaten op voor zowel buitenlandse handel als ontwikkelingssamenwerking binnen de

dubbele transitie van vergroening en digitalisering (een van de prioriteiten uit de aankomende beleidsnota BHOS).

Middelen worden ingezet in sectoren of op thema's die voor Nederlandse bedrijven interessant zijn zodat deze bedrijven meer kansen kunnen benutten als partner in ontwikkeling. De nadere focus van deze inzet wordt bepaald in de nieuwe meerjarige strategische plannen die voor deze landen door de respectievelijke ambassades in nauw overleg met de directies van het departement tot stand komen. Met de extra middelen kunnen de ambassades consortia, nexus-handelsmissies, haalbaarheidsstudies, innovaties, projectontwikkeling en *twinning* projecten (co-)financieren.

Via RVO worden ook middelen ingezet om de ontwikkeling van kansen voor het Nederlandse bedrijfsleven te stimuleren. Voor Nederlandse bedrijven, met name voor het MKB, is in complexe markten een intensivering van business development (coaches en kleine business development handelsmissies), sector studies en evenementen nodig.

Met het *Challenge Fund for Youth Employment* (CFYE) worden private sector bijdragen gemobiliseerd (financieel en technische assistentie) voor jeugdwerkgelegenheid. Voor het CFYE komen extra middelen ter beschikking om in vijf combilanden (Egypte, Kenia, Nigeria, Marokko, Senegal) in samenwerking met Nederlandse en lokale bedrijven, digitale en groene baankansen te creëren voor jongeren.

2 Vergroening financieringsinstrumenten

Met beschikbaar stellen van extra hoog-risico kapitaal via DGGF onderdeel 1, kan uitvoerder Invest International maximaal bijdragen aan het internationaliserend MKB dat innovatieve oplossingen biedt voor verduurzamingsvraagstukken in ontwikkelingslanden.

Het tekort aan investeringsklare projecten en bedrijfsmodellen is een knelpunt voor het bereiken van specifieke doelgroepen, zoals (i) vrouwelijke en jonge ondernemers, (ii) ondernemers met een vluchtelingenachtergrond of (iii) het Nederlandse midden- en kleinbedrijf met innovatieve oplossingen voor wereldwijde vraagstukken. Door specifiek middelen in te zetten voor projectontwikkeling worden *Invest International* en FMO in staat gesteld om deze doelgroepen beter te bereiken en ter plaatse meer ontwikkelingsimpact te genereren. Via de middelen die FMO en *Invest International* beheren, worden investeringsklare projecten vervolgens gefinancierd, waarmee de ontwikkelingsimpact nog verder wordt vergroot.

Het succes van innovatieve financieringsfondsen DGGF onderdeel 2 en MASSIF is bewezen: van alle BHOS-programma's ondersteunden deze programma's het grootste aantal directe banen. Door extra middelen beschikbaar te stellen aan dit type fondsen wordt de Nederlandse bijdrage aan werkgelegenheid (vooral vrouwen en jongeren) in ontwikkelingslanden verhoogd, vooral in groene sectoren als de landbouw. Deze middelen kunnen zowel worden aangewend voor het doen van investeringen als voor het bieden van technische assistentie.

3 Handelscoherentie

Handelsfacilitatie in ontwikkelingslanden draagt bij aan economische groei, het verhogen van weerbaarheid en de vermindering van armoede, ook voor kleine en informele handelaren en vrouwelijke ondernemers. De lopende programma's zijn aantoonbaar efficiënt en effectief. Deze programma's dragen bij aan het versnellen van transport (bijv. snellere inkleding bij havens: -52% Mombasa port) tegen een lagere prijs (bijv. kostenreductie: -46% route Mombasa/Kampala). Grensovergangen worden ingericht als *one stop border post* (OSBP) om processen te professionaliseren en te harmoniseren aan weerskanten van de grens; dit leidt tot o.a. tijdreductie (bijv. -80% bij de OSBP Busia – OEG/KEN grens) voor bedrijven en tot een veiligere grensovergang en het verminderen van corruptie, m.n. van belang voor vrouwen. Daarnaast wordt specifiek ingezet op het vergroten van inkomen van vrouwelijke grenshandelaren; bij verscheidene grensovergangen in de Oost-Afrikaanse Gemeenschap is voor deze groep de tijd om de grens te passeren gehalveerd en het inkomen verdubbeld. Op basis van deze lessen zet BHOS extra in op handelsfacilitatie en regionale marktintegratie in West-Afrika door via gewaardeerde, betrouwbare partners te investeren in de verdere ontwikkeling van de handelsroute tussen Abidjan en Lagos. Digitalisering en vergroening van handel zijn daarbij belangrijke aandachtspunten. Hiermee geeft BHOS ook een impuls aan het Afrikaanse initiatief om te komen tot een Afrikaanse Vrijhandelszone, en sluit Nederland aan bij de Team Europe ondersteuning daarvan.

Lopende, bewezen instrumenten (DISCO, ILO, IDH, Solidaridad, SDGP) worden versterkt, waar mogelijk via *Team Europe Initiatives*, om deze in staat te stellen (pro)actief in te spelen op nieuwe (EU) gepaste zorgvuldigheidswetgeving en handelsmaatregelen t.b.v. verduurzaming van internationale handelsketens. Vertrekpunt daarbij is het ondersteunen van OS-landen en (kleine) producenten in deze landen in het vergroenen en digitaliseren van hun deel van de keten, het (zo) realiseren van leefbare lonen en betere arbeidsomstandigheden, en het tegengaan van kinderarbeid. Kennis, technologie en innovatiekracht van het Nederlandse en Europese bedrijfsleven wordt daarbij zo veel mogelijk gemobiliseerd (PPP).

Op het terrein van IMVO wordt wetgeving geformuleerd. Om bedrijven te ondersteunen bij de naleving van wetgeving is flankerend beleid nodig. Daarom wordt een steunpunt als *one stop shop* voor individuele bedrijven opgezet en is sectorale samenwerking integraal onderdeel van de beleidsmix.

4 Innovatieve financiering voor ontwikkeling

BHOS zet in op het katalyseren van private financiering op schaal voor de SDG- en klimaatdoelen in ontwikkelingslanden. Hiervoor wordt de ontwikkelfase van innovaties gefinancierd. Innovaties die zich richten op het mobiliseren van lokale of internationale pensioenfondsen, vermogensbeheerders, banken en andere financiële partijen. Deze innovaties richten zich op het wegnemen van belemmeringen in het financiële systeem en leveren daarmee een belangrijke bijdrage aan opschaling van private financiering voor de SDG- en klimaatdoelen. Een voorbeeld hiervan is de bijdrage die NL, DUI en VK hebben verleend aan de oprichting van ILX, een innovatief fonds dat pensioenfondsen laat mee-investeren met de ontwikkelingsbanken en dat in 2022 USD 750 miljoen heeft opgehaald bij de grootste Nederlandse pensioenuitvoerder, APG.

Daarnaast steunt BHOS kennisplatforms en netwerkorganisaties die een bijdrage leveren aan meer investeringen voor de SDG- en klimaatdoelen. Het ontwikkelen van standaarden, het verspreiden van data en kennis en het lobbyen voor aandacht voor impactvolle investeringen in ontwikkelingslanden is belangrijk om het financiële ecosysteem voor dit type investering te versterken. Hierbij is aandacht voor versterking van het Nederlandse ecosysteem en het opschalen van innovaties, bijvoorbeeld door deze te verbinden aan de EU, multilaterale ontwikkelingsbanken en gelijkgezinde landen.

3.

A. Financiële gevolgen voor het Rijk

Bedrag x EUR miljoen

		2023	2024	2025	2026	2027
Artikelonderdeel	Versterkte private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden					
I.3	Handelscoherentie	20	30	30	35	35
I.3	Combilanden BH en OS	18	22	22	22	22
I.3	Financiële instrumenten	40	55	65	115	125
I.3	IFO	2	4	4	4	4
Artikelonderdeel	Duurzaam handels- en investeringssysteem, incl.					
I.1	Handelscoherentie	4	4	4	4	4
TOTAAL		84	115	125	180	190

B. Financiële gevolgen voor maatschappelijke sectoren

N.v.t.

4. Nagestreefde doeltreffendheid

De BHOS *Theory of Change* voor Waardig Werk en Economische Groei zal worden vastgesteld na aanbieding van de BHOS beleidsnota aan de Kamer. Deze ToC beschrijft hoe de in te zetten beleidsinstrumenten bijdragen aan de beoogde prestaties. Daarnaast heeft de Directie Internationaal Onderzoek en Beleidsevaluaties (IOB) in de [beleidsdoorlichting](#) een beleidstheorie ontwikkeld voor gecombineerd beleid die in de figuur hieronder is weergegeven. De intensivering onder punt 2 volgt hieruit.

Figuur 2.4 Gereconstrueerde coherentie-en-synergie-beleidstheorie

Bron: IOB

5. Nagestreefde doelmatigheid

De intensivering bouwt voort op het PSD beleidsinstrumentarium en de beleidstheorie en zal in lijn zijn met de thans in ontwikkeling zijn BHOS nota, de Afrika strategie en internationale klimaatstrategie. De extra middelen worden ingezet op bewezen doelmatige, doeltreffende en duurzame instrumenten waarvoor in een desbetreffend zogenaamd beoordelingsmemorandum aan de hand van geleerde lessen uit de Beleidsdoorlichting IOB van artikel 1, rapportages, evaluaties en internationale rapporten een instrument-specifieke onderbouwing wordt opgenomen. Het ministerie hanteert bij de keuze van instrumenten de uitgangspunten van de “minder, beter, flexibeler” aanpak. Samen met internationale/multilaterale partners wordt gestreefd naar grote (regionale) programma’s waarbij OS landen ondersteund worden en veel lokaal MKB bereikt kan worden.

De relatie tussen doelstellingen en instrumenten is direct: via de bovengenoemde instrumenten wordt opschaling of uitbreiding van bestaande succesvolle programma’s gefinancierd die bijdragen aan het verminderen armoede en maatschappelijke ongelijkheid, het bevorderen van duurzame en inclusieve economische ontwikkeling wereldwijd en aan het versterken internationaal verdienvermogen voor de Nederlandse economie.

Door deze aanpak worden op dit moment geen negatieve neveneffecten voorzien.

6. Evaluatieparagraaf

Directie Internationaal Onderzoek en Beleidsevaluaties (IOB) voert periodiek evaluaties (en beleidsdoorlichtingen) uit van beleid en uitvoering van Buitenlandse Zaken. Aanvullend worden voor alle ODA-bijdragen van meer dan EUR 5 miljoen standaard een evaluatie uitgevoerd. De instrumenten die middels de intensiveringsvoorstellen worden uitgebreid, zullen worden geëvalueerd en de intensiveringen zullen ook onderdeel zijn van de evaluatie. Voortgang van de uitvoering van de intensiveringen wordt op jaarbasis gemonitord aan de hand van onder punt 1 genoemde indicatoren in het BHOS- en HGIS-jaarverslag, de resultatenrapportage ontwikkelingssamenwerking en jaarlijkse voortgangsrapportages. Het beleid op basis van genoemde *Theories of Change* wordt doorgelicht door de evaluatiedienst IOB.